

miniBUDZOGÁŇ

NÓRSKO-SLOVENSKÝ SPOLOK č. 3/2001

POZDRAV PRED LETOM

V poslednej dobe ste náš časopis dostali zriedkavejšie. Prečo tomu tak bolo? Výbor NSF sa koncom roku 2000 uzniesol, že sa skúsime stretávať zriedkavejšie než raz za mesiac, aby sme videli, či by to pozitívne ovplyvnilo účasť na našich stretnutiach. Takže v roku 2001 sme sa v réžii NSF stretli dvakrát a i miniBudzogáň vyšiel v tomto roku dvakrát.

Od vzniku Nórsko-slovenského spolku sme sa stretávali v klubových priestoroch rezidencie Slovenskej ambasády. Okrem miestnosti na stretnutia sme tam už roky mali aj spolkovú knižnicu. Budova rezidencie sa od júna 2001 bude rekonštruovať, takže budeme nejakú dobu bez možnosti usporiadať stretnutia tam. Pri tejto príležitosti sa obraciame na čitateľov s otázkou, či by niekto vedel o vhodných klubových priestoroch, kde by sme sa od jesene mohli znovu stretávať. Možno máte v podniku kávinu, alebo viete o nejakých iných priestoroch, ktoré by sa pre náš účel hodili. Knižnica, je to asi 500 - 600 kníh, dostala útulok u vydavateľa miniBudzogáňa.

Tým, že naše krajanské stretnutia ležia trochu v neistote, dostáva miniBudzogáň väčší význam ako pojítko medzi členmi slovenskej komunity v Nórsku. Vyše polovice platných členov NSF má adresu mimo Osla a veľká väčšina z nich nemá možnosť zúčastniť sa krajanských stretnutí. Pre nich je miniBudzogáň jediným kontaktom a zdrojom informácií o krajanoch.

Naša komunita sa neskladá iba z tých, ktorí sa do Nórska prisťahovali už dávno. Máme tu aj mladých Slovákov, ktorí sú tu študijne či pracovne na určitú dobu. Boli by sme radi, keby prišli medzi nás a takto obohatili a omladili našu komunitu. Jedným z fór, ktoré sú im a všetkým nórske Slovákom k dispozícii je aj miniBudzogáň. Napište a podelte sa s nami o svoje myšlienky, zážitky, podnety.

**Čitateľom želáme príjemné prežitie
leta a dovidenia začiatkom jesene
Redakcia**

Ambasáda informuje:

Národná rada SR schválila zákon č. 70 zo dňa 14.II.1997 o zahraničných Slovákoch, ktorý nadobudol účinnosť dňa 5.VII.1997. Podľa citovaného zákona môže byť priznané postavenie zahraničného Slováka osobe, ktorá splní zákonom stanovené podmienky. Postavenie zahraničného Slováka možno priznať žiadateľovi vo veku nad 15 rokov, ktorý nie je štátnym občanom SR, preukáže svoju slovenskú národnosť alebo slovenský etnický pôvod a slovenské kultúrno-jazykové povedomie.

Rozhodnutím o priznaní postavenia zahraničného Slováka, teda vydaním preukazu, získava jeho držiteľ určité výhody. Preukaz je platný len na území SR a len spolu s platným dokladom o totožnosti osoby alebo spolu s platným cestovným dokladom. Na základe tohto preukazu je žiadateľ oprávnený uplatniť si nárok na zákonom vymedzené zvýhodnenia na vecne príslušnom úrade, na ministerstve alebo na príslušnej inštitúcii na území SR. Preukaz je vydaný na dobu neurčitú. Vyznačujú sa v ňom všetky zmeny údajov uvedené v preukaze, a preto je jeho držiteľ povinný tieto zmeny oznámiť MZV SR, osobne alebo prostredníctvom ZÚ SR, za účelom vydania nového preukazu. **Preukaz sa nevydáva osobe, ktorá je štátnym občanom SR.**

Držiteľ preukazu zahraničného Slováka má napríklad právo požiadať o prijatie na štúdium ktorejkoľvek školy v SR počas jeho pobytu v SR, nezakladá to však právo na štúdium za rovnakých podmienok, ako štátni občania SR. Na súkromných či štátnych vysokých a stredných školách môže študovať na vlastné náklady na základe dohody o výške poplatkov za štúdium, ubytovanie a stravovanie. Výška týchto poplatkov je vecou vzájomnej dohody medzi školou a zahraničným Slovákom.

Postavenie zahraničného Slováka umožňuje uchádzať sa o zamestnanie bez povolenia na pobyt v SR alebo povolenia na zamestnanie, tak ako sa tieto vyžadujú pri zamestnávaní cudzincov v SR.

Zdravotné poistenie si môže riešiť zahraničný Slovák – sampaľatca prostredníctvom ním zvolenej zdravotnej poisťovne v SR a poplatky si hradí vo vlastnej réžii.

Pokiaľ ide o nadobúdanie štátneho občianstva SR, priznanie postavenia zahraničného Slováka je iba ďalším z dôvodov osobitného zreteľa, na základe ktorého možno žiadateľovi udeliť štátne občianstvo SR, avšak nezakladá právny nárok na jeho získanie ani iné zvýhodnenie.

Ak cudzinec pracujúci v SR splní všetky podmienky nároku na výplatu dávky dôchodkového zabezpečenia ustanoveného zákonom č.100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, dávka sa mu prizná a vypláca sa do cudziny len v prípade, že je uzatvorená dojstranná zmluva so štátom, v ktorom má trvalý pobyt. Touto právnou úpravou umožňuje zahraničnému Slovákov, ktorí splní podmienky nároku na dávky dôchodkového zabezpečenia, požiadať o výnimku.

Zahraničný Slovák má právo na území SR vlastníť a nadobúdať nehnuteľnosti za podmienok uvedených v § 19 devízového zákona č. 202/1995 Z.z., a to týmito spôsobmi: dedením, pre diplomatické zastúpenie cudzieho štátu za podmienky vzájomnosti, ak ide o nehnuteľnosť, nadobúdanú bez podielového spoluvlastníctva manželov, z ktorých je iba jeden cudzozemec, alebo ak má cudzozemec nadobudnúť nehnuteľnosť od manžela, súrodencov, rodičov alebo prarodičov, výmenou tuzemskej nehnuteľnosti apod.

Milí krajania, bližšie informácie o nadobúdaní postavenia zahraničného Slováka získate na našom veľvyslanectve.

Nedávno sa na rezidencii Slovenskej ambasády konal krst knihy, Sprievodcu po Slovensku v nórčine. Spoluautor a prekladateľ Jan Zima tu odvieďol kus dobrej práce v procese propagácie a oboznamovania nórskych verejnosti so Slovenskom.

Kniha na 164 stranách kriedového papiera zaujímavým textom i kvalitnými fotografiami oboznamuje nórskych čitateľov so Slovenskom, hlavne z turistického, ale i historického a spoločenského hľadiska. Je to prvý takýto Sprievodca po Slovensku v nórčine a doporučujeme ho do pozornosti ako príhodný darček, pozornosť pre nórskych známych a priateľov.

Kniha stojí 150 Nkr a možno ju objednať u p. Zimu na tlf. č 21 91 83 56 alebo 97 13 28 42, či na e-mailovej adrese jan.zima@chello.no.

Nové smerovacie telefónne čísla na Slovensku od 1. júla 2001

My čo voláme na Slovensko svojim priateľom a rodinám z cudziny sa po 1. júli 2001 nedovoláme. Teda nedovoláme sa, ak si v číslach, ktoré točíme, nezmeníme smerovacie číslo. Zmenili sa všetky tzv. predvolby okrem čísiel v mobilných sieťach. Prinášame Vám kompletnú tabuľku predvolieb platiacich od 1. júla (napísané tučným a veľkým písmom). Napríklad v bratislavských číslach namiesto sedmičky treba použiť dvojku.

Banská Bystrica	Banská Bystrica (088) Brezno (0867)	0 48
Bardejov	Bardejov (0935) Giraltovce (0936) Stropkov (0938) Svidník (0937)	0 54
Bratislava	Bratislava (07)	0 2
Dunajská Streda	Dunajská Streda (0709) Galanta (0707) Šaľa (0706) Šamorín (0708)	0 31
Humenné	Humenné (0933) Medzilaborce (0939) Snina (0932) Vranov nad Topľ. (0931)	0 57
Košice	Moldava nad Bod. (0943) Košice (095)	0 55
Levice	Levice (0813) Šahy (0812) Štúrovo (0810) Želiezovce (0811)	0 36

Liptovský Mikuláš	Liptovský Hrádok (0844) Liptovský Mikuláš (0849) Ružomberok (0848)	0 44
Lučenec	Hnúšťa (0865) Lučenec (0863) Poltár (0864) Rimavská Sobota (0866) Tornaľa (0868) Veľký Krtíš (0854)	0 47
Martin	Dolný Kubín (0845) Martin (0842) Námestovo (0846) Turčianske Teplice (0841) Tvrdošín (0847)	0 43
Michalovce	Kráľovský Chlmec (0949) Michalovce (0946) Sobrance (0947) Trebišov (0948)	0 56
Nitra	Nitra (087) Zlaté Moravce (0814)	0 37
Nové Zámky	Hurbanovo (0818) Komárno (0819) Nové Zámky (0817) Šurany (0816)	0 35
Poprad	Kežmarok (0968) Poprad (092) Spišská Stará Ves (0964) Stará Ľubovňa (0963) Starý Smokovec (0969)	0 52
Považská Bystrica	Dubnica nad V. (0827) Považská Bystrica (0822) Púchov (0825)	0 42
Prešov	Prešov (091) Sabinov (0934)	0 51
Prievidza	Prievidza (0862)	0 46
Rožňava	Revúca (0941) Rožňava (0942)	0 58
Senica	Holíč (0801) Malacky (0703) Senica (0802)	0 34
Spišská N. Ves	Gelnica (0944) Levoča (0944) Spišská Nová Ves (0944)	0 53
Topoľčany	Bánovce nad Bebr. (0832) Topoľčany (0815)	0 38
Trenčín	Nové Mesto nad V. (0834) Trenčín (0831)	0 32
Trnava	Hlohovec (0804) Pezinok (0704) Piešťany (0838) Trnava (0805)	0 33
Zvolen	Banská Štiavnica (0859) Krupina (0856) Zvolen (0855) Žarnovica (0858) Žiar nad Hronom (0857)	0 45
Žilina	Bytča (0821) Čadca (0824) Kysucké N. Mesto (0826) Rajec (0823) Žilina (089)	0 41

NAJHORŠIA Z EPIDÉMIÍ

Žijeme v apokalyptických časoch, valí sa na nás jedna epidémia za druhou. Po AIDS prišlo šialenstvo kráv, po ňom slintačka a krívačka a čo ja viem, čo ešte. Týmto ľudským a zvieracím chorobám sa však pri troche opatrnosti predsa len dá vyhnúť. A azda sa raz proti nim nájde aj účinný liek. Najhoršou nákazou, tou ozajstnou cholerou dnešných čias, je podľa mňa choroba elektronická. Tá predstavuje pre mňa, človeka, ktorý neopľýva vrozeným technickým nadaním, tú najnebezpečnejšiu zo všetkých epidémií.

Ešte tak pred desiatimi rokmi som veril, že sa mi podari pokojne dožiť svoj život bez toho, aby som musel čo len siahnuť na počítač, harddisk, printer a podobne. Veselo som si písal svoju korešpondenciu, články i preklady na starom, hrkotavom, manuálnom písacom stroji, ktorý pre mňa predstavoval jeden z vrcholov ľudskej technickej vynachádzavosti. Až mi od istého času začali z redakcií a vydavateľstiev naznačovať, že na týchto strojoch písaných stránkach je priveľa preklepov, že sa im to dosť zle rediguje. Či by som si vraj nemohol radšej zadovážiť počítač.

Nuž som si teda zadovážil počítač a začal posielat príspevky pekne vytlačené a už viac-menej zredigované. Preklepy sa tam prakticky nevyskytovali. Bol to z mojej strany značný ústupok supermodernej technike, ktorý ma stál veľa potu a strateného času. Kto to neskúsil, neuverí, koľko síl a nervov stojí technicky nenadaného človeka naučiť sa aspoň tie najzákladnejšie finesy písania a archivovania počítačového textu. Postupne som sa to však naučil a tak som si - teraz viem, že veľmi naivne - myslel, že som učinil supermoderným požiadavkam zadosť a že mi už ľudia dajú v tomto smere pokoj.

Samozrejme, že nedali. Odrazu im nestačili pekne, bezchybne vytlačené stránky, oni chceli texty na diskete. Dosť dlho som sa tomu bránil, no nakoniec som aj v tomto ustúpil. Zase som sa musel naučiť novým, pre mňa nesmierne zložitým operáciám. A keby len to. Čoskoro sa ukázalo, že na svete jestvuje asi milión rozličných spôsobov ukladania textu na disketu, pričom niektoré systémy navzájom spolu komunikujú, kým iné ani za svet. Mal som tú smolu, že systém, ktorý ma naučili, nekomunikuje už takmer s nijakým iným. Na aparátoch iných ľudí sa namiesto niektorých písmen v mojom texte vytlačia čierne políčka, šípky a všelijaké iné hieroglyfické znaky. Niektorí machri mi vravia, že môj systém je už zastaraný. Ja však iný systém nepoznám a, pravdupovediac, ani nechcem poznať. Táto problematika nie je - slušne povedané - v centre môjho záujmu.

Niektoré redakcie si vraj pomocou svojich poradcov nakoniec dokázali transformovať aj môj hieroglyfický text do čitateľnej podoby. Tak som si zase raz vydýchol, aj keď zakaždým, keď som počul slovo disketa, sa mi mimovoľne zatínali päsť.

A tu zrazu, ako keby sa všetci proti mne spikli: "Nám už nestačí disketa," kričali jeden cez druhého, "odteraz nám musíš posielat texty priamo elektronickou poštou! My ináč s nikým nekomunikujeme." Na Slovensku to volajú "mejlovať". Tam si už tuším ani milenci v najintímnejších chvíľach nešepkajú do uška, iba si spolu "mejlujú". Reku, ja nemám nijaký "mejl". "Čo, ty nemáš mejl? Ty, čo bývaš na Západe? To si musíš okamžite obstarat'. Ináč sa s tebou nebavíme."

Tak som si teda obstaral "mejl". Z praktických dôvodov sme si ho dali napojiť na počítač mojej ženy, v naivnej viere, že bude hračkou previesť pomocou diskety text z môjho prístroja na jej a z neho potom k adresátom na Slovensku. Samozrejme, že zase je všetko naopak. Zo Slovenska dostávam odpovede, že texty, čo im posielam, sú plné nečitateľných hieroglyfov a že si s nimi nevedia poradiť ani ich najzručnejší technici. A navyše: moja žena dokáže aj na svojom nórskom programe prijímať texty zo Slovenska s háčikmi a dĺžkami, keď si však ja potom ten istý text z diskety premietnem na svojom česko-slovenskom programe, mám obrazovku plnú hieroglyfov. Pochop to, kto môžeš. Navyše sa mi tam objavia akési dobre mienené rady a povely, ktoré sú síce písané po česky, no pre mňa predstavujú nezrozumiteľnú hatlaninu, akej sú schopní iba počítačoví technici. Rozumiem síce každému jednotlivému slovu, spolu mi to však nedáva nijaký zmysel.

Spomenul som tu iba malý zlomok problémov, s ktorými sa ako používateľ elektronických zázakov stretávam. Moja skúsenosť je, že každý nový pokrok v tomto smere uľahčí jednu vec, no zároveň skomplikuje najmenej desať nových. Pri každej takejto nervy drásajúcej komplikácii mám nutkanie zničiť si z povaly svoj starý písací stroj a započínať sa do jeho hrkotania ako do tej najsladšej hudby zo zlatého veku ľudstva.

Jasné mi je jedine to, že nie je disketa ako disketa, ani E-mail ako E-mail. Všetko si to vyžaduje také nervové a časové nasadenie, že - aspoň pre technických analfabetov - sa z technologickej revolúcie stáva nevyliciteľná choroba. Pritom - tým som si istý - toto nie je ani zďaleka koniec. Požiadavky zo strany redakcií, vydavateľstiev, ale aj bank, poisťovní, škôl, obchodov a nemocníc budú rásť tak rýchlo, že čoskoro budú z nás zákazníkov (neplatení) úradníci na plný úväzok. Nepochybujem, že už o pár rokov sa bude aj pochovávať elektronicky. Prinajmenšom si človek bude sám musieť cez Internet vopred objednať u pohrebnej služby truhlu, hrob i prevoz mŕtvol a sám si napísať pohrebnú reč. Ináč ho - prinajlepšom - zahrabú len tak, kdesi na smetisku za mestom. Na všetko toto bude treba mať kurz, ako aj obrovské množstvo príručiek a prístrojov. A v neposlednom rade si to vyžiada kopu drahocenného času. Inak sa s vami nikto nebude baviť.

Blahoslavení sú tí, čo nepotrebovali počítačovú techniku, lebo už na zemi zažili kráľovstvo nebeské. Myslím to celkom doslova. Nám, ktorí sme už raz vyliezli na chrbát elektronického tigra, už zrejme niet pomoci. Niet takého lekára, ani lieku, čo by nás tejto nákazy zbavil.

Ivan Čičmanec